

Telemark, - det er Dons det!

Gausta Vindeggen sett mot SV. Foto J. Naterstad 1988

Intervjuobjektet blir litt brydd da vi serverer sitatet. over skrivebordet til ham i "kårstua" i øverste etasje på Geologisk museum i Oslo. Nåvel, jeg skal ikke stikke under en stol at jeg har befattet meg mye med dette fylket, det falt seg slik. Telemark sto for tur jeg var ung og sprek* og hadde lyst på oppgaven.

Hva er spesielt med geologien i Telemark?

Vi kan vel si at når det gjelder Telemarksutens bergarter, som opprinnelig har vært sedimenter og vulkanitter som senere har vært utsatt for omvandling og folding, så har de opprinnelige strukturene blitt bevart forbausende godt, særlig gjelder dette området mellom Bandak og Rjukan. Det er nesten sensasjonelt at man kan si så mye om så gammelt fjell. Omkring en milliard år, også kan man finne både bølgeslagsmerker og bråstørket lava. Det er ingen tvil om at i Telemark finnes noe av det aller best bevarte grunnfjellet i Norge.

Hvordan kan vi grovt dele inn Telemarksutent?

Ja, la oss ta det litt systematisk. Underst

har vi Rjukangruppen med metamorfe sure og basiske lavaer og tuffer, noe kvartsitter og konglomerater/aggglomerater. Så kommer Seljordgruppen i mellom, her har vi overveiende kvartsitter, samt kvartsskifre, kvartsittkonglomerater og kalkholdige skifre. Og så har vi øverst Bandakgruppen med basiske lavaer, sure lavaer og tuffer, kvartsskifre, kvartsitter og konglomerater, samt tynne soner av kalkspatmarmor. Mellom disse sonene er det

naturligvis store diskordanser som henger sammen med periodene med folding og erosjon. Bergartene kan følges videre utover i Telemark, men alt dette kan sees og er også forklart på de geologiske kartene, så jeg foreslår at interesserte tar for seg

Et portrettintervju med konservator Johanes Dons ved Mineralogisk Geologisk Museum sto i STEIN nr.1 1990.

disse.

Hva er det dere geologer gjør for å lage grunnlaget til et kart?

Det er ut i felt for å observere, det er med andre ord ikke laboratoriearbeid i første rekke. Våre arbeidsredskaper var loggbok, hvor alt noteres, gjerne med skisser, geologkompass til å måle strøk og fall, geologhammer til å ta prøver, et fotoapparat og kikkert til støtte er også godt å ha. Jeg mener også at personlig glede over å ferdes ute i naturen er en forutsetning for å lykkes og trives med en slik oppgave.

Men er ikke innhenting av kartgrunnlag en veldig lang og kjedelig prosess?

På ingen måte, vi var jo privilegerte. Tenk å kunne bli så godt kjent i et område, lære å kjenne naturen og menneskene som bor der og samtidig ha tilfredstilte av å vite at man gjør en samfunnsnyttig innsats. Slikt er ikke mange forunt!

Tørrflue?

Joda, det stemmer det, fiskestanga har vært min trofaste følgesvenn. Feltarbeidet med Rjukankartet tok 9 måneder og strakk seg følgelig over flere år, fiskestanga var god å ha til avkobling, det kan bli i overkant med stein, etter 12 og 14 timers arbeidsdag, - og så var det søndager den gangen også. En annen ting, det var grei matauk. Fin smellfeit, kilos fjellørret er det vel ikke mange som ville ha gått forbi, særlig i ei matrasjoneeringstid, som det var dengangen.

Hva kjennetegner en god feltarbeider?

Nysgjerrighet, dette er jo forskning. Evne til å se og gjenkjenne strukturer. Finne geometriske former og profiler, - Det er nesten som å løse kryssord, - loddrett og vannrett skal jo passe sammen, strukturene skal ikke løpe ut i inntet. Dette krever en del tankearbeid, så noen timer i ro kan være vel anvendt tid, det nytter ikke bare å fly rundt å notere.

Er geologisk kartlegging nyttig?

Ja, sett utifra mitt ståsted så er slik kartlegging noe av det fornuftigste et land, - og særlig et fjelland som vårt kan foreta seg. Vi må vite mest mulig om den steinshaugen vi bor på. Det er basisressursen vår. Et

geologisk kart er en meget konsentrert og oversiktlig form å presentere mye informasjon på. En fin måte å tilegne seg kunnskaper på for de som kan lese det. Den geologiske kartleggingen har vært en skandaløst nedprioritert oppgave i mange år. Fra tid til annen har det vært presentert svært ambisiøse kartleggingsprogram, hele Norge skulle kartlegges i forskjellige kartserier. Dette har ikke blitt fulgt opp med tilstrekkelige bevilgninger fra myndighetenes side noe som har ført til at seriene har blitt avbrutt.

Hvordan er situasjonen nå?

Det kommer mange nye kart fra Norges Geologiske Undersøkelse. De ser ut til særlig å legge vekt på løsmassekart. Dette kan være vel og bra, men det kan synes som om dette går på bekostning av utgivelse av nye berggrunnskart. Det er synd for vi trenger flere berggrunnskart, så mitt ønske er fortgang i arbeidet med fargelagte og informative berggrunnskart.

*Da dette intervjuet var ferdig utskrevet, 21.juli, ringte vi nærmest på sjanse til MGM for å få godkjenning på teksten. - Og sannelig der var han, blid og forekommende som alltid, midt i ferietida. Han kunne fortelle oss at det var et slumpetreff at han var tilstede på kontoret for han hadde vært rundt i Oslofeltet med en gruppe (øst)tyiske geologstudenter. Gårdsdagen hadde de vært på Kolsåstoppen (en bratt sak, treningsfelt for fjellklatrere) i Bærum utenfor Oslo. "Tenk vi var på toppen akkurat da det klarnet, praktfullt!" En typisk Dons "registrering" Han syntes ellers at de studentene han hadde med seg virket litt "daue". Og det gjaldt visst både fysisk form og faglig glød.

Ingen tvil om at den 73 år gamle konservatoren holder formen. Karttegning i Telemarkts bratter har nok lagt et solid grunnlag.

Er det grunnlag for slagordet: Feltgeologer holder lengst!

ghw